

Commendantes corpus nostrum exanime terrae...

Biskupské testamenty kardinála Dietrichsteina a jeho pohřeb v olomoucké katedrále*

Tomáš Parma

Osobnost kardinála Františka Dietrichsteina, jednoho z nejdéle působících olomouckých biskupů a čelného představitele zemské obce na Moravě, začíná být v současné době v nejenom české a nejenom církevní historiografii hlouběji reflektována.¹ V souvislosti s touto postavou se dostává jisté pozornosti i otázkám Dietrichsteinova pohřbu a stavebních počínů s tímto liturgickým a reprezentativním úkonem spojených.

Kupodivu je doposud opomíjena řada dokumentů, jež by do této problematiky mohly vnést daleko více světla. Jde o sérii kardinálových závětí, které byly postupně doplňovány a nahrazovány novými: kromě závětí biskupských jde i o závětí sepsané v souvislosti s rodovými dietrichsteinskými statky, které byly vytvořeny v několika řadách podle toho, ve které zemi se příslušné statky nacházely (máme tak závětí pro Čechy, pro Moravu a pro Rakousy). V tomto příspěvku se budu na úvod zabývat nejprve stručným popisem kardinálových závětí a jejich vývojem, abych se mohl následně podrobněji věnovat kardinálovým biskupským testamentům a jejich významu pro dějiny církve na Moravě, tedy pro dějiny olomouckého biskupství. Na závěr jen stručně nastíním problematiku pohřebních míst prvních generací moravských Dietrichsteinů a jejich vzájemných vztahů. V mnoha oblastech se jedná o témata ještě

* Studie vznikla v rámci grantu ESF OPVK Konfesijní kultura mezi středověkem a moderní dobou – Posílení mezinárodního výzkumu na Katedře historie FF UP, reg. č.: CZ.1.07/2.3.00/20.0192.

¹ Z nedávno vydaných monografií viz zejména Pavel BALCÁREK, *Kardinál František Dietrichštejn 1570–1636: Gubernátor Moravy*, České Budějovice: Veduta, 2007; Tomáš PARMA, *František kardinál Dietrichstein a jeho vztahy k římské kurii: Prostředky a metody politické komunikace ve službách moravské církve*, Brno: Matice moravská, 2011; Lucie BRÁZDOVÁ, *Hudba a kardinál Dietrichstein 1599–1636*, Olomouc: UP, 2012.

neprobádaná,² a tak tento příspěvek bude spíše nástinem toho, na čem v této oblasti je nutno pracovat.

1. ZÁVĚTI KARDINÁLA DIETRICHSTEINA

Prvním známým dokumentem, který se týká Dietrichsteinových závětí, je breve papeže Klimenta VIII. z března 1601,³ jímž papež uděluje kardinálovi tzv. *licentia et facultas testandi*, tedy právo disponovat v závěti i s majetkem pocházejícím z příjmů církevních beneficií. Tento typ papežského povolení, jehož historie sahá až do dob avignonského papežství,⁴ Dietrichsteinovi umožňoval nakládat jak s paramenty a jiným movitým majetkem biskupství, tak i s příjmy z beneficií a nemovitým majetkem získaným jejich prostřednictvím, a volně je odkazovat. Podmínkou platnosti dokumentu byla obvykle jeho včasná registrace Apoštolskou Komorou,⁵ k níž podle notářského zápisu na rubu písemnosti došlo o dva měsíce později.⁶

² Jen několik málo badatelů závěti využívalo jako pramen, jak přehledně shrnuje Miloš KOUŘIL, „Pohřeb a hrob Františka kardinála Dietrichštejna,“ in *Kardinál František z Dietrichštejna a jeho doba: XXIX. Mikulovské sympozium 11. – 12. října 2006*, ed. Emil Kordiovský – Miroslav Svoboda, Brno: MZA – SOKA Břeclav – MVS, 2007, s. 179–183.

³ KLIMENT VIII., breve *De benignitate Sedis Apostolicae*, Romae apud S. Petrum 16. III. 1601 – originál pergamenové listiny uložen v Moravském zemském archivu v Brně, fond G 140, Rodinný archiv Dietrichštejnů Mikulov (1097) 1222–1944 (dále citováno jako: RAD), kart. 305, i. č. 1039, sign. 259.

⁴ DANIEL WILLIMAN, *The Right of Spoil of the Popes of Avignon, 1316–1415*, Philadelphia: American Philosophical Society, 1988 (= Transactions of the American Philosophical Society, 78, Part 6); ANDREAS MEYER, „Das päpstliche Spolienrecht im Spätmittelalter und die licentie testandi, Anmerkungen zu einer Neuerscheinung,“ *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, Kanonische Abteilung* 108 (1991): 399–405. Pro kuriální praxi 17. století v této oblasti viz PIRRO CORRADO, *Praxis dispensationum apostolicarum*, 1. vyd., Neapoli: Savius, 1641, a četná další vydání, naposledy v *Theologiae cursus completus*, sv. 19, Petit-Montrouge: J.-P. Migne, 1841, col. 9–1036; pro naše téma viz zejména Liber X. *De facultate testandi circa redditus ecclesiasticos*, col. 957–1014.

⁵ Podle buly papeže PIA IV. *Ingens humeris nostris*, Roma 6. VIII. 1565, ed. kol., *Bullarium diplomatum et privilegiorum Sanctorum Romanorum Pontificum. Taurinensis editio*, VII, Augustae Taurinorum [Torino] 1862, 375–376, bylo zapotřebí registrace Komory do tří měsíců od vystavení dokumentu, jinak pozbyval platnost. Dietrichsteinova *facultas testandi* ovšem obsahovala ustanovení o derogaci této papežské buly.

⁶ „Die Lunae decimaquarta Maii MDCL. Praesentes literae apostolicae in forma brevis expeditae in Camera Apostolica praesentatae ex eiusdem Camerae decreto referente r.mo d.no Lelio Biscia dictae Camerae clerico ac citato ill.mo d.no Laudivio Zachia

Nejde ovšem o jediný zápis na tergu tohoto rozměrného papežského breve. Další byl pořízen po šesti letech, v říjnu 1607,⁷ a jeho autorem je celá olomoucká kapitula. Podle tohoto zápisu se shromáždila celá olomoucká kapitula v olomouckém biskupském domě, kde jí kardinál předložil zmíněné papežské breve, a kanovníci konstatovali, že kardinál má právo bez jakýchkoli překážek nakládat testamentárně s movitým majetkem biskupství. Kardinál v přítomnosti kapituly také ústně projevils svou poslední vůli,⁸ ještě tedy nese-psal svou závěť, ale vzhledem k papežskému privilegii bylo toto jeho pořízení platné a naprosto ne-napadnutelné.

V říjnu 1612 kardinál získal také panovnické povolení k sepsání své závěti pro rodové statky. Na jeho žádost vydal císař Matyáš II. česky psaný mocný list,⁹ ve kterém mu povoluje nakládat s rodovým a získa-ným majetkem (s výjimkou lenních statků udělených panovníkem), dále ustanovit „poručníky statku svého“, tedy zřejmě vykonavatele závěti. Zároveň panovník stanovil podobu závěti: má být psaná, zpečetěná kar-dinálem a šesti svědky z panského nebo rytířského stavu, a bude platná i před vložením do zemských desek, a proto také zároveň nařizuje mo-ravskému nejvyššímu komorníkovi a sudímu, aby ji na požádání bez okolků do moravských desek vložili.

K sepsání biskupské závěti došlo vzhledem k platnému a zaznamena-nému ústnímu pořízení až poměrně pozdě. V březnu 1614 píše kardinál kanovníkům kapituly, že nechal sepsat svou závěť týkající se movitého majetku biskupství i závěť, která se týká dědičných statků, a je sepsána česky. O konceptech obou písemností měl kapitule referovat kardinálův

dictae Camerae commissario generali matura deliberatione facto, in eadem Camera admissae et registratae in suis libris fuerunt nempe libro secundo diversorum penes me dictae Camerae notarium infrascriptum existente a folio XVII usque ad folium XXII^m. Joannes Reydetus.“

⁷ Akceptace olomoucké kapituly na rubu písemnosti je datována v Olomouci dne 6. X. 1607. Zápis je zpečetěn menší kapitulní pečeti a vlastnoručně podepsán jedenácti kanovníky.

⁸ Obsahem tohoto ústního pořízení popsáno v zápise se budeme zabývat dále. Sou-částí pořízení byl i inventář movitých věcí, které po biskupově smrti mají zůstat v ma-jetku biskupství, zachovaný v RAD, kart. 287, i. č. 825, sign. 45.

⁹ Matyáš II., mocný list pro Františka kardinála Dietrichsteina, Praha 8. X. 1612 – RAD, kart. 304, i. č. 1019, sign. 241 (originál); RAD, kart. 344, i. č. 1399, sign. 597, f. 9r–10v (opis).

sekretář, kanovník Vavřinec Zwettler.¹⁰ Koncept biskupské závěti ani hotová verze se nedochovaly, zřejmě proto, že po roce chtěl Dietrichstein závěť v některých bodech změnit. V březnu 1615 proto poslal kapitule novou verzi závěti spolu s pokynem, aby ji kapitula prostudovala, přijala na kapitulním zasedání a zařadila mezi kapitulní akta.¹¹ Zřejmě došlo k následným úpravám, neboť výsledná verze závěti je datována 14 dní po napsání dopisu.¹² O testamentu týkajícím se dědičných rodových statků nemáme mnoho zpráv, nezachoval se ani jeho text.¹³ O česky psané závěti však mluví moravský evangelický předák Karel starší ze Žerotína ve svém dopise kardinálovi z února 1618.¹⁴ Žerotín kardinála zpravuje o tom, že mu zasílá zpět přehlédnutou závěť, kterou je zapotřebí bezpodmínečně opravit, protože má být vložena do zemských desek a je plná jazykových nedostatků, které zabraňují správnému porozumění textu. Nedostatky ve svém dopise také vypočítává, jde skoro o krátký traktát o některých jevech české gramatiky (psaný německy), a to proto, aby si překladatel z němčiny dal napříště větší pozor. Zároveň se také omlouvá svou nemocí, která způsobila, že závěť u něj byla dlouho – pokud se jednalo o závěť z roku 1614, odpovídá až po čtyřech letech od jejího vzniku, i když nevíme, zda mu nebyla zaslána až později. Je docela dobře možné, že testament z roku 1614 nebyl vůbec dokončen a oficiálně vydán i proto, že intabulace se musela odehrát ve třech zemích. Ná-

¹⁰ „Fecimus testamentariam de mobilibus episcopatus dispositionem, liberaliorem per successore episcopo et ecclesiae bono, quam prior illa inter nos inita conventio atque consensus capitularis dictat, sicut etiam Bohemicum de haereditariis nostris bonis testamentum condidimus. Referet de his coram pluribus secretarius noster Zwetlerus ad Fratritates Vestras in hac causa propediem destinandus.“ – Dietrichstein olomoucké kapitule, Brno 12. III. 1614; záznam v registru: Zemský archiv v Opavě, pracoviště Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc 1144–1980, i. č. 118, sign. 39, Kopíř latinské korespondence Františka Dietrichsteina 1612–1617 (dále jen: AO, Kopíř 1612–1617), f. 120r.

¹¹ Dietrichstein olomoucké kapitule, Brno 18. III. 1615 – AO, Kopíř 1612–1617, f. 147r.

¹² Biskupská závěť kardinála Dietrichsteina, Brno 28. III. 1615 – latinské originální pergaménové knihy: RAD, kart. 304, i. č. 1020, sign. 242. Podle závěrečných ustanovení byla závěť vyhotovena ve třech exemplářích, určených pro biskupskou kancelář, kapitulu a mikulovský rodový archiv. Tam se zachovaly dva exempláře označené jako D1 a D2.

¹³ Je evidentní, že kardinál tuto závěť mohl začít připravovat až po smrti svého bratra Maxmiliána, který zemřel 29. března 1611.

¹⁴ Karel st. ze Žerotína Dietrichsteinovi, Náměšť 28. II. 1618 – ed. Peter CHLUMECKÝ, *Carl von Zierotin und seine Zeit (1564–1615)*, sv. II., Brünn: Carl Winiker, 1879, n. 151; český překlad Noemi REJCHERTOVÁ, *Karel starší ze Žerotína: Z korespondence*, Praha: Odeon, 1982, č. 144, s. 308–310.

sledně, během stavovského povstání, kardinál, jak známo, dlel v exilu a bezprostředně po jeho porážce musel jako císařský gubernátor řešit mnoho urgentních úkolů ve správě země. Zřejmě bylo také brzy jasné, že díky konfiskacím se dietrichsteinský rodový majetek zvětší a kardinál také mohl začít pomýšlet na zřízení fideikomisu. Nebylo tedy vhodné vydávat závěť, která by následně musela být stejně změněna. V každém případě můžeme předpokládat, že německá předloha do češtiny překládané závěti z roku 1614 posloužila alespoň jako podklad pro sestavení následujících závětí.

Až v roce 1629 se kardinál rozhodl přepracovat své poslední vůle. Jednalo se o systém čtyř testamentů: biskupský, který byl psán latinsky,¹⁵ a tři závěti psané německy, určené pro rodová panství na Moravě, v Čechách¹⁶ a v Rakousích.¹⁷ „Sekulární“ závěti, které mj. ustanovovaly i rodový fideikomis, musely být potvrzeny panovníkem¹⁸ a zaneseny do zemských desek v jednotlivých zemích. To je také vlastní důvod vyhotovení zvláštní a oddělené závěti pro každou zemi, protože vklad do zemských desek byl poměrně náročný proces.¹⁹

Změněné majetkové poměry kardinála přiměly k dalším úpravám v poslední vůli, i když pouze v případě závětí pro rodové statky. V roce 1634 proto nechal kardinál vyhotovit nová znění posledních vůlí pro Moravu,²⁰ Čechy²¹ a Rakousy;²² biskupská závěť se neměnila, zůstala v platnosti a byla explicitně potvrzena moravskou závětí. Závěti

¹⁵ Biskupská závěť kardinála Dietrichsteina, Mikulov 22. VIII. 1629 – RAD, kart. 305, i. č. 1062, sign. 281. Připojeno je i zpečetěné potvrzení kapituly o přijetí závěti v Olomouci dne 7. XII. 1629.

¹⁶ Závěti pro Čechy a Moravu, obě datované v Mikulově 8. IX. 1629 – RAD, kart. 305, i. č. 1060, sign. 279.

¹⁷ Závěť pro Rakousy z roku 1629 se nám nedochovala, víme však, že existovala, protože – podobně jako u závěti české a moravské – máme dochovánu její konfirmaci Ferdinandem II. a Ferdinandem III. – RAD, kart. 306, inv. č. 1063–1068, sign. 282–287.

¹⁸ Protože byl v této době českým králem korunován již i Ferdinand III., jsou závěti konfirmovány nejen jeho otcem Ferdinandem II., ale i jím jako legitimním českým panovníkem.

¹⁹ Závěti z roku 1629 nicméně neobsahují klauzuli o intabulaci.

²⁰ Závěť kardinála Dietrichsteina pro Moravu, Šoproň 29. XII. 1634 – RAD, kart. 282, i. č. 793. Ze zemských desek ji editoval již Christian d'ELVERT, „Testament des Cardinals, olmützer Fürstbischofs und mährischen Landeshauptmanns Franz Fürsten von Dietrichstein,“ *Schriften der historisch-statistischen Sektion der k. k. mährisch-schlesischen Gesellschaft des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde* 9 (1856): 411–424. Nalezneme ji přirozeně vydánu i v edici zemských desek: František MATĚJEK (ed.), *Moravské zemské desky*, III. 1567–1642, *Kraj olomoucký*, Praha: SPN, 1953, č. 69, s. 599–608.

z roku 1634 na rozdíl od předchozích již obsahují ustanovení o intabulaci²³ a také tato znění byla confirmována panovníky Ferdinandem II. a Ferdinandem III.²⁴ Tyto závěti již nebyly měněny, pouze k nim byl přidán kodícil, který byl pořízen v předvečer kardinálovy smrti, dne 18. září 1636.²⁵ Pro úplnost je potřeba dodat, že v případech „světských“ závětí existují v rodinném archivu i podrobná vyúčtování plateb kardinálových testamentárních odkazů²⁶ i záznamy o sporech ohledně některých testamentárních ustanovení.²⁷

2. KARDINÁLOVY BISKUPSKÉ ZÁVĚTI

Po stručném úvodním výčtu různých verzí kardinálových závětí se můžeme věnovat podrobnějšímu rozboru jeho biskupských závětí a srovnání jejich verzí, které je zajímavé nejenom kvůli otázce kardiná-

²¹ Závěť kardinála Dietrichsteina pro Čechy, Šoproň 29. XII. 1634 – RAD, kart. 282, i. č. 792, sign. 9.

²² Závěť kardinála Dietrichsteina pro Rakousko, Wien 10. II. 1635 – RAD, kart. 283, i. č. 795, sign. 12.

²³ Moravská závěť byla intabulována na zemském tříkrálovém sněmu v Olomouci 7. I. 1637 (záznam zapsaný v originále závěti). Česká závěť byla intabulována již dříve, již 3. XII. 1636 byly zaplacený příslušné taxy – viz RAD, kart. 314, i. č. 1144, sign. 357, f. 81r–82v.

²⁴ Confirmace z roku 1635 se v Rodinném archivu Dietrichsteinů nacházejí u příslušných závětí, s výjimkou confirmace pro Čechy, která je v kart. 307. Návrhy confirmací z let 1629 a 1635 se spolu s návrhy samotných testamentů opravovanými vlastnoručně kardinálem nacházejí tamtéž, kart. 314, i. č. 1144, sign. 357.

²⁵ *Codicill legate enthaltend S.r Eminenz des H. Franz Kardinalen und Fürsten v. Dietrichstein*, Brno 18. IX. 1636 – RAD, kart. 283, i. č. 797, sign. 14. V tomto kodícilu kardinál rozdělil částku padesáti tisíc moravských zlatých, kterou si vyhradil v závěti.

²⁶ Zejména kvitance v RAD, kart. 351, i. č. 1441, sign. 633. Jednání o odkazu 50 tis. tolarů Františku Josefovi hr. z Lobkovic z let 1637–1654 se nachází v RAD, kart. 344, i. č. 1394, sign. 592 a i. č. 1398, sign. 596. Také ustanovení o odkazu pro chudé ve výši 4000 mor. zl. se protáhlo až do roku 1668, srov. RAD, kart. 344, i. č. 1399, sign. 597. K ustanovením kodícilu: odkaz 20 tis. zl. pro Alžbětu Pergerovou, roz. Kummerovou, viz RAD, kart. 351, i. č. 1438, sign. 630; odkaz 10 tis. zl. pro Šimona Kratzera a jeho cese, viz RAD, kart. 314, i. č. 1146, sign. 359; odkaz 5 tis. zl. pro Alonsa de Castro viz RAD, kart. 344, i. č. 1401, sign. 599.

²⁷ Srov. např. spor Marie Kláry roz. Dietrichsteinové s Ferdinandem z Dietrichsteinu o odkaz 20000 mor. tolarů kardinálem z let 1636–1659: RAD, kart. 351, i. č. 1434, sign. 625.

lova pohřbívání, ale také z důvodu vzhledu do ekonomie biskupských statků.

Jak již bylo řečeno, prvním zachovaným posledním pořízením kardinála Dietrichsteina jakožto olomouckého biskupa je dohoda z roku 1607, obsažená v akceptačním záznamu olomoucké kapituly na rubu papežské buly. Před přítomnými kanovníky olomoucké kapituly²⁸ kardinál formuloval své pořízení, jehož prvním bodem bylo předání inventáře těch movitých věcí na biskupských majetcích, které po jeho smrti převezmou administrátoři biskupství a jeho nástupce. Následující ustanovení se týkalo knihovny a archivu, jichž se po kardinálově smrti nikdo nesměl dotknout a měly zůstat výhradně v opatrování a moci kapituly a nového olomouckého biskupa. Kardinál se vyjádřil i o vybavení své soukromé kaple, které mělo s výjimkou jedné bohoslužebné sady (ta měla zůstat k dispozici nástupci) celé připadnout po jeho smrti olomoucké katedrále. Dalším předmětem pořízení byla děla opatřená biskupským znakem, která měla spolu s výzbrojí pro stovku ozbrojených jezdců zůstat v majetku biskupství. Všechny ostatní movité předměty nabyté Dietrichsteinem měly připadnout kardinálovým pokrevním dědicům, kteří z pozůstalosti budou hradit náklady jeho pohřbu, jehož se ovšem zúčastní kapitula a kapitulní i biskupští poddaní. Dědicové měli navíc do roka rozmnožit kardinálovu fundaci (zřejmě fundaci svátku sv. Františka) o 2000 tolarů, uhradit platy biskupských úředníků až do dne jeho smrti a v případě prodlevy až do okamžiku výplaty, a také všechny kardinálovy dluhy. V případě úmrtí dědiců stanovených závětí²⁹ budou dědit jejich nejbližší pokrevní příbuzní. Kardinál si ovšem také vyhradil volnou dispozici se svou poslední vůlí, tedy její změny, doplnění kodicy a jinými ustanoveními atp., přesně podle papežského fakultativního breve.

Součástí pořízení, jak jsme již řekli, byl inventář movitého majetku, který byl vyčleněn z dědictví a měl zůstat olomouckému biskupství. Stejně jako pořízení v akceptačním záznamu kapituly zůstal tento inventář v zásadě v platnosti i po vydání dalších závětí a je zajímavým pohle-

²⁸ Bylo přítomno jedenáct rezidenčních kanovníků kapituly: děkan Lobenstein, arcijáhnen Knauer, scholastik Jan Jakub Wacker, znojemský arcijáhnen Konůpka, rezidenční kanovníci Perger, Strnisko, Valorius, Greifenthal, Ginanni, Roubal a Heylig. Pro složení olomoucké kapituly v tomto období srov. Tomáš PARMA, „Přehled olomouckých kanovníků v době episkopátu kardinála Dietrichštejna a jeho pramenná základna,“ *Studia theologica* 8, č. 2 [24] (2006): 62–79.

²⁹ Pořízení tedy předpokládá kardinálovu závěť po jeho rodové statky.

dem do chodu biskupské rezidence a jednotlivých biskupských statků. Do biskupské domácnosti nám umožňuje nahlédnout jeho první část, týkající se výbavy biskupského domu, zřejmě olomouckého biskupského paláce. Dozvídáme se tak o vybavení pro stolování, vaření, i uložení osob, tedy o nádobí, ubrusech, postelích a jejich vybavení či hrncích v kuchyni, které na biskupství měly zůstat v množství umožňujícím přítomnost asi dvanácti lidí a samotného biskupa. Toto vybavení zřejmě kardinál považoval za nezbytné pro běžný provoz biskupství, možná takto našel biskupský dům vybaven po svém příjezdu na Moravu, když se ujímal své biskupské funkce. Inventář dále pokračuje přehledem dobytka a koní, který má zůstat na jednotlivých biskupských panstvích, a obilnin, které v případě, že by kardinál zemřel před svátkem sv. Prokopa (4. července), mají zůstat biskupství, v opačném případě má určitá kvantita zůstat na panstvích pro setbu, zbytek získají pokrevní dědicové. Pramen nepostrádá na zajímavosti pro pochopení provozu biskupského domu i hospodářství na jednotlivých panstvích, a proto jej vydáváme v příloze k tomuto článku.

Situace se výrazně změnila v závěti z roku 1615. Kardinálovo tvrzení z již citovaného dopisu kapitule z 12. března 1614, že jeho nová závěť je „štědřejší vůči nástupci v biskupském úřadě a vůči majetku biskupství“, totiž není jen prázdným slovem. Zásadní změna totiž spočívá v nové interpretaci dohody z roku 1607, díky níž měl majetek biskupství připadnout nikoli kardinálovým pokrevním dědicům, ale jeho nástupci na olomouckém stolci. Závěť ovšem toto nabytí omezuje: takto získaný majetek nebude možné volně odkazovat v závěti, stejný majetek nebo jeho finanční ekvivalent musí být opět odkázán dalšímu olomouckému biskupovi. Nástupce je navíc povinen uhradit všechny dluhy biskupství, i ty, které způsobil sám kardinál. Musí také z pozůstalosti vyplatit příslušné odkazy, nejprve 100 moravských tolarů každému rezidenčnímu kanovníkovi, a těm, kteří byli přítomni uzavření dohody z roku 1607, dalších 100 tolarů navíc.³⁰ Kanovníci si z této částky pořídí černý smuteční oděv, v němž se zúčastní kardinálova pohřbu. Černý oděv budou mít na pohřbu také všichni členové kardinálova dvora a biskupští úředníci i na panstvích, a v tomto případě jim látka na tento oděv bude pořízena z pozůstalosti. Správci pozůstalosti nebo již nástupce mají také

³⁰ Toto ustanovení obsahovalo již ujednání z roku 1607. V roce 1615 ovšem z oněch jedenácti kanovníků (jmenovaných výše) byli naživu pouze čtyři (Konůpka, Perger, Greifenthal a Ginanni).

dohlédnout na řádné vykonání pohřbu a na to, aby kardinálova fundace slavnosti jeho křestního patrona sv. Františka z Assisi v olomouckém dómu³¹ byla řádně slavena i po jeho smrti spolu s výroční připomínkou samotného kardinála. Pro zajištění fundace kaple sv. Stanislava, postavené Dietrichsteinovým předchůdcem Stanislavem Pavlovským, kardinál předává z biskupských lenních statků kapitule ves Pacetluky. Kapitula také dostává kardinálem postavený dům v Kroměříži spolu s poli, statkem a zahradou.³² Nástupce je též zavázán respektovat majetková privilegia udělená kardinálem na některých biskupských statcích soukromým osobám³³ a nedělat žádné zbytečné problémy při vyúčtování dávek po kardinálově smrti správcům biskupských statků i Dietrichsteinovu pokladníkovi Štěpánu Vintembergovi, ale věřit jejich čestnému slovu. Vykonavatelem závěti je olomoucká kapitula, která k tomu může delegovat dva nebo tři kanovníky. Závěť také obsahuje podrobná ustanovení o písemnostech: kardinálovy pokoje v Kroměříži mají být zapečetěny, a až do příjezdu mikulovského dědice se písemností nemá nikdo dotknout. Teprve potom má dojít k vydání těch písemností, které se týkají dědičných statků, kardinálovu dědici, který je naopak zavázán vydat kapitule a biskupskému nástupci písemnosti týkající se biskupství. V případě odmítnutí závěti nástupcem je dědicem kapitula, a pokud by odmítla i ona, budou dědici kardinálovi pokrevní příbuzní, při čemž zůstane zachována dohoda z roku 1607 i s příslušným inventářem.

Pokud srovnáme text této závěti z roku 1615 s konečnou podobou závěti vyhotovenou v roce 1629, která zůstala v platnosti až do kardiná-

³¹ Jednalo se o fundaci v hodnotě 1000 zl. z biskupských příjmů na mírovském panství, které ovšem v roce 1615 byly použity na opravu střechy katedrály, doslova: „siquidem tantam et longe maiorem summam in tectum cathedralis nostrae insumpseramus.“

³² Podle znění závěti byl dům s příslušenstvím původně darován jezuitům, byl však nakonec odmítnut a navrácen biskupovi: jednalo by se o zatím v literatuře neznámý a raný pokus o založení jezuitské koleje v Kroměříži. Pro další neúspěšný pokus z let 1635–1643, viz Martin ELBEL – Václav BARTŮŠEK, heslo „Kroměříž. Pokusy o založení koleje jezuitů,“ in Dušan FOLTÝN a kol., *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*, Praha: Libri, 2005, s. 392–392 (tam i přehled literatury).

³³ Jednalo se o Jiřího Pergara z Pergu a jeho manželku Alžbětu a Jindřicha Hoslaura z Hoslan, kteří drželi majetky v biskupských šlapanicích, vyňaté kardinálem z jurisdikce biskupa, dále Jana Melchiora z Fachu s manželkou, který užíval dávky a robotní povinnosti v Chrlcích a o Šimona Kratzera ze Schönsbergu, jenž zakoupil mlýn v Modřicích, na němž byli poddaní z Chrlc a Modřic nuceni mlít obilí.

lovy smrti (byla i výslovně potvrzena v moravské závěti z roku 1634³⁴), zjistíme, že kromě úpravy titulů došlo pouze k mírným úpravám textu, vyplývajícím spíše ze změny situace: zkrácena je pasáž o dlužích (které Dietrichstein již splatil), nemluví se o již zesnulých osobách, jimž byla udělena privilegia, modřický mlýn je již opět v majetku biskupství,³⁵ také z kanovníků přítomných uzavření dohody v roce 1607 již nebyl nikdo na světě, a proto nejsou v závěti jmenováni. Nejvýraznější změnou, která se v průběhu oněch necelých patnácti let mezi vyhotovením dvou verzí biskupské závěti odehrála, je však změna kardinálova pohřebního místa.

3. MÍSTA POHŘBU KARDINÁLA DIETRICHSTEINA A PRVNÍCH GENERACÍ MIKULOVSKÝCH DIETRICHSTEINŮ

Kardinál si totiž již po svém příjezdu na Moravu zvolil za místo svého pohřbu jezuitský kostel Panny Marie v Brně, jehož stavba byla tehdy v plném proudu.³⁶ Zřejmě při své návštěvě staveniště na jaře 1600³⁷ se zmínil rektorovi koleje Ottavianu Navarolovi o svém záměru vybudovat v kostele rodinnou a osobní hrobku. Navarola o tom zpravil generála řádu Claudia Acquavivu, který již v srpnu 1600 odpovídá, že takový

³⁴ „Und weiln als Bischof zu Olmütz noch ain absonderliches Testament, dessen Datum Nicolspurg, den zwen und zwainzigsten Augusti Anno sechzehnen Hundert neün und zwainzigsten in lateinischer Sprach gemacht und solches von gemeltem hochwürdigem trewen Capitul bestattiget und acceptiert worden. Also wollen wir, dass solches Testament also kräftig und gültig sein solle, als wann es von Wort zu Wort hierin inseriert und begriffen were, unsere Erben und Nachkomben sollen auch demselben Testament in allen nachzukomben und würlkliche Volziehung zue tuen schuldig und verbunden sein.“ – ed. MATĚJEK, *Moravské zemské desky*, III., s. 601.

³⁵ Šimon Kratzer jej prodal zpět biskupovi, který jej v závěti zatěžuje dávkou pro svou fundaci ženského kláštera sv. Josefa v Brně.

³⁶ Ke stavbě jezuitského kostela v Brně a jeho mecenášům viz Lenka ČEŠKOVÁ, „Jezuité a jejich mecenáši při výstavbě a výzdobě kostela Nanebevzetí Panny Marie v Brně kolem roku 1600,“ in *Jezuité a Brno: Sociální a kulturní interakce koleje a města (1578–1773)*, ed. Hana Jordánková – Vladimír Maňas, Brno: Statutární město Brno – Archiv města Brna, 2013, s. 21–75. Tam lze nalézt i vyčerpávající bibliografický přehled.

³⁷ ČEŠKOVÁ, „Jezuité a jejich mecenáši,“ s. 53, mluví s referencí na Schmidlovy dějiny české jezuitské provincie o červnu, kdy ovšem kardinál byl v Olomouci: v roce 1600 mohl jít o období od března do konce května (s přestávkou mezi 14. IV. – 6. V., kdy kardinál uskutečnil svou legaci v Grazu), ale v Brně se zdržoval ještě v roce 1599, kdy 17. října vstoupil do Brna poprvé jako biskup po svém příjezdu z Říma – pro itinerář srov. PARMA, *František kardinál Dietrichstein*, s. 118–119.

počin bude pro Tovaryšstvo velkou poctou.³⁸ Kardinál se stal jedním z předních mecenášů stavby kostela a následně i koleje, na jejíž dostavbu ostatně pamatoval i ve svém testamentu z roku 1634.³⁹ V kostele nechal vybudovat v letech 1600–1603 hlavní oltář (dnes nedochovaný), před nímž dal v presbytáři vybudovat hrobku. Presbytář kostela, nezvykle dlouhý, byl také vybaven novými okny a především chórovými lavicemi, které nemohly sloužit pro společnou modlitbu hodinek (jezuité tuto povinnost nemají), a byly tak zřejmě určeny ke slavnostním pohřbům kardinála a členů jeho rodiny, popř. k celebraci dietrichsteinských aniverzárií.⁴⁰ Dne 4. ledna 1602 zemřel v Brně kardinálův bratr Zikmund, moravský podkomoří, a jeho tělo bylo provizorně uloženo u brněnských minoritů. Již 22. června však bylo slavnostně přeneseno za přítomnosti kardinála Františka a jeho bratra Maxmiliána do ještě hrubé stavby jezuitského kostela.⁴¹ O čtvrt roku později (22. září 1602) kardinál v průběhu konání zemského sněmu posvětil kostel i s hlavním oltářem.⁴² Definitivně byla těla Zikmunda z Dietrichsteina a jeho synů uložena do dokončené rodové hrobky až v roce 1607, kdy byl vstup uzavřen skvostně provedeným náhrobním kamenem s erbovní kompozicí, jejímž centrem

³⁸ Dopis Acquavivy Navarolovi, 5. VIII. 1600, cit. ČEŠKOVÁ, „Jezuité a jejich mecenáši,“ s. 53.

³⁹ „Wir haben gleichfalls das Collegium der Soc. Jesu in der Statt Brün zu bawen angefangen, aber bishero noch nit vollendet. Weilen wir aber solches Collegii Gebaw mit unserer Spesa zu volführen begehren, als bevehlen wir unsern Erben und Nachkommen, dass sie jährlich ain Tausent Taler mährisch bis zu Vollendung desselben unfehlbar raichen und geben sollen und dieses von der Herrschaft Nicolspurg.“ – ed. MATĚJEK, *Moravské zemské desky*, III., s. 601.

⁴⁰ Lavice byly dokončeny až v roce 1609. V témže roce nechal kardinál zřídít v kostele nákladné *castrum doloris*, které sloužilo k připomínce a pohřebním obřadům jeho matky, Margarity z Cardony, která zemřela 23. II. 1609 v Madridu. – srov. Václav Lattenwolf S.J. knížeti Ferdinandu Josefovi z Dietrichsteina, Brno 21. X. 1672 – RAD, kart. 348, i. č. 1417, sign. 608/d, f. 1rv–4rv.

⁴¹ Formulář zvacího listu na pohřeb bratra a synovců, Kroměřížský zámek 21. V. 1602, viz ZAOPO, AO, *Kopíř české korespondence Františka Dietrichsteina 1602* (Kopíř 36), i. č. 113, sign. 36, f. 80rv. Pro popis slavnostního přenesení, srov. Peter CHLUMECKÝ (ed.), *Des Rathsherrn und Apothekers Georg Ludwig Chronik von Brünn (1555–1604)*, Brünn: Rohrer, 1859, s. 79–80. Tělo Zikmunda a jeho dvou synů zemřelých v batolecím věku bylo uloženo do jezuitské krypty, protože dietrichsteinská hrobka ještě nebyla dokončena.

⁴² Vyzdoba hlavního oltáře ještě nebyla dokončena. 13. října 1602 kardinál posvětil i tři boční oltáře (sv. Kříže, Všech Svatých a sv. Voršily) – srov. ČEŠKOVÁ, „Jezuité a jejich mecenáši,“ s. 51–52.

byl kardinálův znak.⁴³ Zřejmě právě dokončení hrobky vedlo kardinála k rozhodnutí učinit poslední biskupské pořízení v roce 1607, a jeho rozhodnutí o pohřbu u brněnských jezuitů je zakotveno i v závěti z roku 1615. Jasně se o záměru pohřbu v Brně zmiňuje ještě v roce 1621 v dopise tišnovské abatyši, v němž se přimlouvá, aby mlýn na klášterních statcích v Komíně byl prodán právě brněnskému jezuitskému profesnímu domu, „kdež jsme netoliko na stavení veliký náklad až posavad vedli a vésti budoucně nepomineme, ale také i odpočinutí naše po tomto časném životě sobě zvolili, všelijakou přízní a láskou naklonění zůstáváme.“⁴⁴

Zásadní změnu představuje až závěť z roku 1629, která jasně mluví o jiném místě pohřbu, jímž má být olomoucká katedrála sv. Václava: „Commendants ... corpus vero nostrum exanime terrae, unde desumptum est, impensis et sumptibus haeredis nostri principis in Nicolspurg humandum in choro ecclesiae nostrae cathedralis.“⁴⁵ Je poměrně známou skutečností, že presbýtář olomouckého dómu, který kardinál začal přestavovat ještě v předbělohorském období, měl v prostoru pod vlastním presbýtářem obsahovat (po vzoru římských bazilik a zejména baziliky svatého Petra ve Vatikánu) těla moravských apoštolů, Cyrila a Metoděje.⁴⁶ Stále ještě není jasné, jak probíhaly stavební práce a v jakých časových horizontech byla stavba alespoň hrubě dokončena.⁴⁷ Možná je oním datem právě okamžik blízký sepsání závěti z roku 1629, a kar-

⁴³ Kámen byl hotov již v roce 1605, ale při přepravě z Vídně do Brna byl silně poškozen při požáru dolnorakouském v městečku Mannesdorf, jak vyplývá z konceptu kardinálova dopisu zwettelskému opatu Ulrichu Hacklovi (Kroměříž 25. VIII. 1607 – ZAOpO, AO, sign. 15, i. č. 489, Koncepty odeslané korespondence kard. Dietrichsteina, kart. 10/1607, f. 129–130v). Musel být proto zřejmě zhotoven znovu. K popisu kamene o rozměrech 3,75 x 5,08 m, viz Moritz TRAPP, „Das Dietrichstein'sche Gruftdenkmal in der Garnisons-Kirche zu Brünn,“ *Mitteilungen der k. k. Central-commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale, Neue Folge* 8 (1882): LXXXII–LXXXV; Jiří HANÁČEK, *Heraldické náhrobky v Brně* 1/2, Brno: nákl. vlast., 2003, s. 35–37; ČEŠKOVÁ, „Jezuité a jejich mecenáši,“ s. 58–61.

⁴⁴ František kard. Dietrichstein Kunhutě Šejbanové z Komořan, abatyši kláštera v Tišnově, Brno 29. V. 1621 – ed. František HRUBÝ, *Moravské korespondence a akta z let 1620–1636*, sv. 2, Brno: Nákladem země moravskoslezské, 1937, č. 72, s. 100–101.

⁴⁵ Biskupský testament z roku 1629, f. 2v.

⁴⁶ Srov. např. Tomáš PARMA, „Dietrichsteinská přestavba olomoucké katedrály,“ in *Olomoucké baroko: Proměny ambicí jednoho města, 1. Úvodní svazek*, ed. Martin ELBEL – Ondřej JAKUBEC, Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2010, s. 63–68.

⁴⁷ Pro diskusi, srov. Ivana PANOCHOVÁ, „Vztah dietrichsteinského chóru dómu sv. Václava v Olomouci a Valdštejnského paláce v Praze. Poznámky k morfologii a typologii,“ *Zprávy památkové péče* 71, č. 1 (2011): 39–42.

dinálova preference olomoucké katedrály je tedy odůvodnitelná nejen jako obvyklé místo pohřbu biskupa v jeho katedrále, ale i motivací být pohřben v prostoru, kde se měly nalézat ostatky prvních moravských apoštolů a – podle běžně přijímané dobové interpretace – prvních biskupů, v prostoru, který je již hotov natolik, že v něm tělo kardinála může důstojně spočívat.⁴⁸

Nejedná se ovšem o jediný otazník ohledně pohřebních míst prvních generací Dietrichsteinů. V souvislosti s pohřbem zakladatele moravského panství tohoto rodu, kardinála otce Adama z Dietrichsteina (1527–1590) v pražské katedrále sv. Víta, byli v této katedrále pohřbeni nejen jeho tchán a tchýně, ale i jeho tři dcery.⁴⁹ Kaple sv. Zikmunda v katedrále se však Dietrichsteinským pohřebním místem nestala i proto, že centrum rodových držav bylo na Moravě. Dalším pohřebním místem prvních moravských generací rodu pak byl augustiniánský kostel v těsné blízkosti vídeňského Hofburgu,⁵⁰ kde byl v roce 1611 pohřben kardinálův bratr Maxmilián z Dietrichsteina, který tam nechal již v roce 1602 pořídit náhrobek pro dvě své zesnulé manželky a syna. Přestože Maxmiliánovi nechal pořídit náhrobek ve Vídni kardinál, je patrné, že myšlenka na dvorní kostel ve Vídni jako pohřební místo rodové primogenitury (která ovšem neměla pokračování) pochází právě od nejstaršího z bratrů, Maxmiliána.⁵¹ K dietrichsteinským pohřebním místům musíme připočít

⁴⁸ Pro pohřeb kardinála Dietrichsteina a osudy jeho tělesných pozůstatků, viz zejména Václav BURIAN, „Osudy tělesných pozůstatků olomouckého biskupa Františka kardinála z Ditrichštejna,“ *Vlastivědný věstník moravský* 44 (1992): 330–343; KOUŘIL, „Pohřeb a hrob“; Miloslav POJSL, *Olomoučtí biskupové a arcibiskupové a jejich pohřební místa*, Uherské Hradiště: Historická společnost Starý Velehrad, 2013, s. 90–94, 158–165.

⁴⁹ Šlo o Adamovy dcery Johanu (+1575), Marii Annu (+1587) a Alžbětu (+1594). Srov. Jana JANOUŠKOVÁ, „Ditrichštejnské pohřby ve svatovítské katedrále,“ in *Kardinál František z Ditrichštejna a jeho doba*, S. 185–196. Známý dietrichsteinský rodopisný pramen, tištěné pojednání [Georgius DINGENAUER], *Res gestae gentis Dietrichsteinianae*, Olomouc: P. Schramm, 1621, na f. 74v mluví o tom, že čtyřletý Adamův syn Antonín (+1567) byl nejprve pohřben v Olomouci a posléze bylo jeho tělo přeneseno do Prahy.

⁵⁰ K pohřbům u vídeňských augustiniánů, tedy v prestižním dvorském kostele, viz Cölestin WOLFSGRUBER, *Geschichte der Loretokapelle bei St. Augustin*, Wien: Alfred Hölder, 1886; Cölestin WOLFSGRUBER, *Die Hofkirche zu St. Augustin in Wien*, Augsburg: M. Huttler, 1888, a zejména rozsáhlá studie Mark HENGERER, „Zur Symbolischen Dimension eines sozialen Phänomens: Adelsgräber in der Residenz (Wien im 17. Jahrhundert),“ in *Wien im dreißigjährigen Krieg: Bevölkerung – Gesellschaft – Kultur – Konfession*, ed. Andreas Weigl, Wien: Böhlau, 2001, s. 250–352.

⁵¹ V kostele byli pohřbíváni hraběcí členové mikulovské větve rodu ještě v 18. století. Pro pohřby a fundace u augustiniánů srov. cenný pramen tamních klášterních protokolů.

i původně farní, posléze proboštský kostel sv. Václava v Mikulově, kam nechal kardinál pohřbit svou neteř Markétu Františku, která zemřela v roce 1617 při porodu svého prvního dítěte, a jejího manžela Václava Viléma Popela z Lobkovic, zesnulého krátce po ní.⁵² V tomto případě se pohřeb stal i jedním z důvodů kardinálových snah o zřízení kapituly v Mikulově. Skutečným dietrichsteinským pohřebním místem se však stal mikulovský kapucínský klášter s kopií loretánského domku a později s kostelem svaté Anny.⁵³

4. NA MÍSTO ZÁVĚRU

Biskupské závěti kardinála Dietrichsteina, zasazené do kontextu veškerých jeho testamentárních aktivit, pro nás představují nejenom pramen, který nám umožňuje nahlédnout do každodenního chodu biskupských majetků, ale i tak trochu „nahlédnout pod pokličku“ kardinálových duchovních tendencí a preferencí, jak je to patrné z příklonu k cyrilometodějské myšlence vyjádřené hmotou presbytáře olomoucké katedrály. Z vývoje testamentární praxe také jasně vyplývá snaha o postupné zvýhodňování olomoucké církve a jejího biskupa, kardinálova nástupce, kterou můžeme klást do souvislosti s výrazným zvětšením politického a sociálního kapitálu dietrichsteinského rodu v daném období. I když velikost majetků jak biskupství, tak rodu, nedává testátorovi možnost vstupovat do detailů, které by byly zajímavé z hlediska jeho kulturní politiky,⁵⁴ je patrné, že soubor závětí kardinála Dietrichsteina si заслужuje podrobnější rozbor.⁵⁵ Omezený prostor tohoto příspěvku dává prostor

⁵² Viz například Dobromila BRICHTOVÁ, „Markéta Františka hraběnka z Dietrichsteina,“ in *Kardinál František z Dietrichsteina (1570–1636): Prelát a politik neklidného věku*, ed. Leoš MIČÁK, Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2008, s. 64–66.

⁵³ Eva DROZDOVÁ, *Dietrichsteinové z Mikulova: Výsledky antropologického výzkumu vybraných příslušníků rodu*, Brno: MU, 2006. Naposledy Dobromila BRICHTOVÁ, *Pod tvými ochrannými křídly: od loretánského kostela k hrobce Dietrichsteinů v Mikulově*, Mikulov: Turistické informační centrum, 2014.

⁵⁴ Nelze tudíž provést rozbor analogický např. závěrům dobře dokumentovaných studií Petra Elbela pro testamenty prelátů ve starším období, srov. Petr ELBEL, „Testament olomouckého probošta Pavla z Prahy (†1441): Obraz materiální a duchovní kultury preláta husitské doby,“ *Časopis Matice moravské* 123 (2004): 3–46.

⁵⁵ Bohužel se nám zřejmě nedochovaly inventáře biskupského majetku, které měly být podle ustanovení závětí provedeny po kardinálově smrti, takže nelze provést komparaci s rozsahem biskupského majetku jeho nástupců.

pouze k tomu, abychom na tyto prameny a otázky s nimi spojené upozornili.

Příloha: Inventář majetku, který po Dietrichsteinově smrti zůstane biskupství, pořízený v souladu s rozhodnutím olomoucké kapituly z 6. X. 1607.⁵⁶

Inventarium rerum penes episcopatum permanentium

Scutellae argenteae ordinariae	36
Minores scutellae	6
Orbes ordinarii argentei	36
Malluvium argenteum cum cantharo	1
Candelabra argentea	6
Mappae omnes quae erunt in usu	
Mantilia itidem	
Cochlearea	12
Salinum unum magnum et duo parva	
Unus lectus ex pulcherrimis, excepto illo cuius cortina cum caeteris paramentis respondet.	
Alius lectus ex serico	
Duodecim lecti, singuli habeant culcitram plumeam vel laneam, stragulum vel ordinarium, vel plumis fartum, cum suo cervicale et uno pare lintheaminum ordinarium, quattuor paria ex optimis superaddendo.	
Vasa vini	12
Tapetia magna supra mensas, quae etiam serviunt in hypocausto feudali	3
Vasa vel instrumenta culinaria cum stanneis, per medium dividantur, pars successori, pars haeredibus cedat.	

⁵⁶ Originál: RAD, kart. 287, i. č. 825, sign. 45. Sešit o 4 fol. Přitištěná kapitulní pečeť pod papírovým krytem, která uzavírá šňůru spojující listy sešitu.

Animalia relinquantur in Praediis episcopalibus***Cremsirii***

Vaccae, boves et vituli numero	40
Oves, verveces et agni pro temporis ratione	350
Porci, parvi et magni	80

Viscoviae et Pustomirii

Vaccae, boves et vituli	80
Oves, verveces, agni ut iam dictum	500
Porci, ut etiam dictum	40

Medericii⁵⁷ et Chyrlitz

Vaccae, boves et vituli	80
Oves ut supra	800
Porci ut supra	60

Miroviae

Vaccae, boves et vituli	80
Oves ut supra	160
Porci ut supra	40

Hochwaldii

Vaccae, boves et vituli	100
Oves ut supra	600
Porci ut supra	80

Sarae

Vaccae, boves et vituli	60
-------------------------	----

Keltschii

Vaccae, boves et vituli	30
Oves ut supra	300
Porci ut supra	40

Sex equi ex optimis pro rheda eligentur pro episcopatu.

⁵⁷ Modřice.

Si Ill.mus moreretur post festum S. Procopii, fructus omnes erunt haeredum, et tunc ultra semen pro agris, vel in sexagenis (prout sexagena pro tempore tulerit) vel tritirati grani in omnibus dominiis simul relinquentur.

Tritici mutones	20
Siliginis mutones	24
Avenae mutones	77
Semen canabini mutones	8
Miliorum mensuras	15
Pisorum mutones	2
Brasii mutones	20

Si ante festum S. Procopii, vel ipsa die Ill.mum mori contigeret, cum fructus sint successoris episcopi, semen haeredis non dabunt: sed iam nominati grani omnium generum dabunt media tantum partem.

Quindecim equae ex equarum grege Cremsirii manebunt.

Unum equum ex stabulo optimum, et duos communes seu verediaros capiet episcopus successor.

Cremsirii quantuor, Maraviae [sic!] quatuor, Chyrlicii quatuor equi qui in praediis sunt permanebunt, sicut aratra, currus, et mobilia pro rata culturae agrorum et animalia.

Hoc autem inventarium, cum consensu saepedicti Ill.mi et capituli scriptum, confectum, ac utriusque partis sigillo roboratum est, cuius una copia penes Suam Ill.mam Celsitudinem, altera penes Capitulum permanet. Actum anno 1607, die 6 Octobris, loco et praesentibus prout a tergo brevis apostolici adscriptum est.

Locus sigilli
Suae Celsitudinis

Locus sigilli
R.mi Capituli

***Commendantes corpus nostrum exanime terrae...* Episcopal Testaments of Cardinal Dietrichstein and his Burial in the Olomouc Cathedral**

Keywords: Franz Cardinal Dietrichstein (1570–1636); Last Will; St. Wenceslas Cathedral in Olomouc

Abstract: In the first part, the article deals with a description of the development of testamentary praxis of Cardinal Franz von Dietrichstein (1570–1636). It mentions the *facultas testandi* given by Pope Clement VIII in 1601, the orally pronounced final will from 1607 registered by the Olomouc Chapter, the episcopal testament from 1615, the non-preserved testament concerning the familiar possessions of Dietrichstein from 1614–1618, the set of four testaments from 1629 (one episcopal and three seculars, for the familiar possessions in Moravia, Bohemia and Austria) and last, the final version of the four testaments from the year 1634. In the second part, the article analyzes the contents of the Cardinal's episcopal testaments and in particular the question of the change in Dietrichstein's burial place in the context of family burial traditions. At the beginning of his ecclesiastical career, in around 1600, the Cardinal decided to be buried in the Jesuit church in Brno, only to change his mind in 1629 and indicate the presbytery of the Olomouc Cathedral as his future burial place. In the annex to the article, the inventory of the property of the bishopric of Olomouc from 1607, valid throughout the Cardinal's life, is edited.

Mgr. Tomáš Parma, Ph.D.
Katedra církevních dějin
a dějin křesťanského umění
CMTF UP
Univerzitní 22
711 11 Olomouc
tomas.parma75@gmail.com